

časopisni oddelek
397
ROMANO THEM
2009

308 (497 : 12=914 : 99)

19012312,34

COBISS

o them

I S V E T

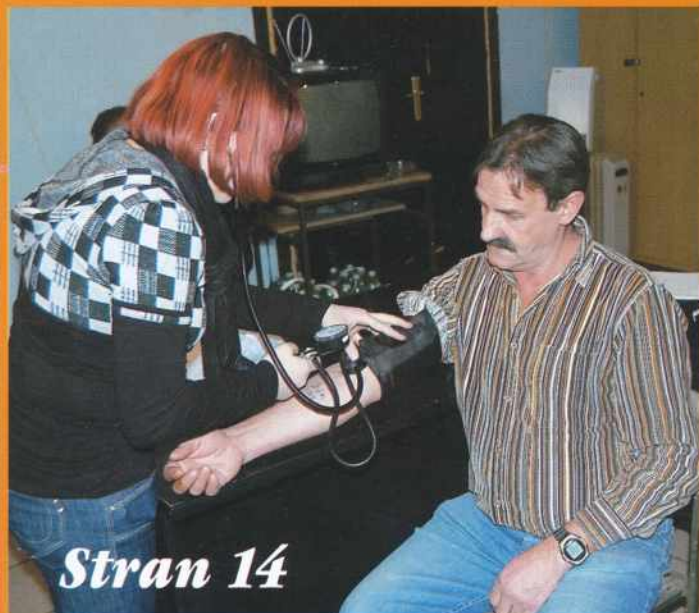
berš/leto: 15

marec 2008, številka 34

Stran 4

SO VAKERES / KAJ GOVORIŠ?

Stran 14

Tiskovni konferenca, predstavili so projekt SASTIPE – ZDRAVJE

Stran 5

Okrogla miza: Skupna skrb za promocijo strpnosti, medkulturnosti in sožitja

Kako se je mogoče pridružiti kampanji?

Pri kampanji *Dosta!*, ki od jeseni 2008 poteka v Sloveniji, lahko sodelujete na več načinov. Prvi in najpreprostejši je širjenje sporočil kampanje v vsakdanjem življenju: s strpnim dialogom in lastnim zgledom pri spodbujanju medsebojnega razumevanja in sožitja.

Za uspešno uresničevanje ciljev kampanje in odpravljanje predsodkov in stereotipov do Romov je potrebno sporočila kampanje vplesti v vse pomembne vidike družbenega življenja, na primer na področju kulture, vzgoje in izobraževanja, medijev. Prek svojih aktivnosti se nam pridružite in pomagajte rušiti pregrade, ki jih postavljajo predsodki. Pri tem vam bomo pomagali z nasveti in gradivi, ki so na voljo v okviru kampanje.

Ker pa lahko skupaj naredimo največ, vas vabimo, da se nam v skupnem partnerstvu in prizadevanjih za doseganje namena kampanje pridružite. Za vsa dodatna pojasnila se lahko obrnete na Urad Vlade RS za narodnosti ali na Informacijski urad Sveta Evrope v Republiki Sloveniji.

Prihodnost? Ustvarjajmo jo skupaj!

Več informacij:

www.dosta.org

Kontakti:

Informacijski urad Sveta Evrope v RS

Rimska cesta 16, Ljubljana

Telefon: (01) 421 43 01

Faks: (01) 421 43 05

E-naslov: info@coe.si

www.coe.si

Urad Vlade RS za narodnosti

Erjavčeva cesta 15, Ljubljana

Telefon: (01) 478 13 65

Faks: (01) 478 13 66

E-naslov: gp.un@gov.si

www.uvn.gov.si

Council of Europe
Conseil de l'Europe

European Union
Union européenne

COUNCIL
OF EUROPE
CONSEIL
DE L'EUROPE

Urad Vlade RS za narodnosti

Urad Vlade RS za narodnosti

Osvobodimo se predsodkov,
spoznajmo Rome!

ROMANO THEM ROMSKI SVET

številka 34, marec 2009

založnik
Zveza Romov Slovenije
Arhitekta Novaka 13
9000 Murska Sobota
tel.: 02 5308-100
fax: 02 5308-104
e-mail: romani.union@siol.net
www.zveza-romov.si
ROMIC ROMSKI INFORMATIVNI CENTER
ROMSKA PRAVNA POMOČNICA
e-mail: romic@siol.net
www.romic.si

odgovorni urednik
Jožek Horvat - Muc

uredniški odbor
dr. Pavla Štrukelj
Monika Sandreli
Janja Rošer
Slobodan Nezirovič
Bečiri Fatmir

dopisniki
Lujzi Baranja, New York
Dragoljub Ackovič, Beograd
Bogdan Miklič, Novo Mesto

Fotografije so prispevali:
Štefan B., Stanko B.
in drugi

prelom in tisk
Tiskarna Klar, Murska Sobota

naklada
500 izvodov

Po mnenju Ministrstva za kulturo RS št.
415-562/96, se Romano them - Romski svet
šteje med proizvode za katere se plačuje 20%
davek na dodano vrednost.

Izid časopisa Romano them je omogočilo
Ministrstvo za kulturo RS
in Urad za narodnosti RS

M. Sandreli

Prva naloga nove vladne komisije
nacionalni program za Rome..... 2

M. Sandreli

So vakeres / Kaj govoriš 4

Okrogla miza: Skupna skrb za promocijo strpnosti,
medkulturnosti in sožitja 5

Minister za šolstvo in šport Igor Lukšič je
sprejel predstavnike Sveta romske skupnosti 6

Tiskovna konferenca predstavitev kampanje Dosta!
in projektov Društva Misija *S ter RD Romano Pejtaušago 6

Kampanja ozaveščanja »Dosta! Dovolj! Osvobodimo se
predsokov, spoznajmo Rome« 7

Enisa Brizani

Na 7. mednarodnem kongresu IRU 10

Ivan Gerenčer

Romi se prepirajo zaradi denarja..... 10

NOVICE 11

ROMIC

Uspešno sodelovanje med šolo in romskim pomočnikom 12

ROMIC

Tiskovna konferenca, predstavili so projekt
SASTIPE - ZDRAVJE 14

Sprejem pri državnemu sekretarju Jožefu Školcu 14

Enisa Brizani

Predstavitve romskega plesa, poezije, gledališča,
novinarstva in športa 15

ROMIC

Romske ženske organizirale krvodajalsko akcijo /
U Romane živja sana te del rat 16

Alenka Martinuzzi

KOMUNIKACIJA 17

Težave pri šolanju Romov 18

Marjan Drvarič

Romski pomočnik na osnovni šoli Puconci 19

Romina Sandreli

Ženski forum pri Zvezi Romov Slovenije 19

ROMIC

Teorija in praksa: Usposabljanje za menedžment v kulturi /
Teorija te praksa te sikjul i buti vaši kutura 20

Samira Horvat

Druženje učencev različnih kultur in njihovih staršev 21

Odletni DVOM 23

Feri Kuzmič

Pušča nekoč in danes 23

Prva naloga nove vladne komisije nacionalni program za Rome

ROMIC

Novoustanovljena vladna komisija za zaščito romske skupnosti bi morala najprej začeti delati v smeri realizacije nacionalnega programa za Rome, nato pa pristopiti k pripravi ocene dejanskega stanja položaja romske skupnosti v Sloveniji, je danes menil predsednik Sveta romske skupnosti Slovenije Jožek Horvat Muc.

Predstavniki sveta romske skupnosti so se pred tem srečali z ministrico za lokalno samoupravo in regionalno politiko Zlato Ploštajner. Kot je povedala ministrica, je bilo srečanje namenjeno izmenjavi stališč in medsebojnemu informiranju. Podrobneje so ji predstavili problematiko romske skupnosti v različnih predelih Slovenije.

Z marsičem, je povedala Ploštajnerjeva, so jo že seznanili drugi predstavniki Romov, s katerimi se je srečala. Tudi danes so spregovorili o možnostih za izboljšanje razmer. Gostje so opozorili na nekatere najbolj pereče probleme, s katerimi se srečujejo Romi, pri čemer je ministrica med drugim omenila problematiko na področju političnega predstavnštva, denimo v občini Grosuplje.

Po njenih besedah so opozorili na potrebo po nujenju večje podpore romskim svetnikom pri njihovem delovanju s strani občin, kot tudi obeh združenj občin. Poudarili so potrebo po njihovem dodatnem usposabljanju ter po tem, da tudi država in občine skupaj naredijo čim več na področju reševanja osnovnih bivalnih problemov ter problemov, ki so vezani na izobraževanje in zaposlovanje Romov, kar je v sedanjih krizni situaciji zanje še poseben problem.

Po navedbah ministrice je pogovor tekkel tudi v smeri možnosti tesnejšega sodelovanja pri pripravi projektov, kjer bi lahko romska skupnost oz. za njene potrebe koristili tudi evropska sredstva. Tako kot že ob srečanju s forumom romskih svetnikov je bila tudi danes izražena želja po predhodnih informacijah o razpisih, da bi se lahko aktivneje vključevali v samo pripravo projektov, ki tečejo v občinah, je pojasnila ministrica.

Predsednik sveta romske skupnosti Horvat Muc je po srečanju z ministrico dejal, da so si po nastopu nove vlade zadali, da se srečajo z različnimi predstavniki ministrstev, uradov in odborov, da jih najprej informirajo o celotni problematiki romske skupnosti in o problemih, ki jih posamezni resorji pokrivajo.

Danes so po njegovih besedah opozorili tudi na to, da bi bilo potrebno čim bolj informirati romske svetnike o dejavnostih in razpisih ter jim dati možnost izobraževanja,

kako pristopiti k reševanju romske tematike, ko gre za razpise in občinske programe. Nekatere občine, je povedal Horvat Muc, romske svetnike sicer vključujejo v proces razpisov, druge pa ne.

Horvat Muc je imenovanje komisije za zaščito romske skupnosti na četrtkovi seji vlade, katere član je tudi sam, na novinarsko vprašanje komentiral z besedami, da so pri članih romske skupnosti v komisiji »zajete vse skupine, ki imajo v svetu svojega člana.

Spomnil pa je, da so vladne komisije obstajale tudi prej, obstajal je tudi program reševanja romske tematike od leta 1995.

»Tukaj smo mi že v preteklosti povedali, da pravzaprav nismo zadovoljni z reševanjem oz. realizacijo tega programa, zato v veliki meri podpiramo čim prejšnji sprejem nacionalnega programa za Rome, ki mora imeti poleg časovnice določene tudi finančne okvire in na podlagi tega nacio-

nalnega programa tudi razdeljene odgovornosti, tako lokalne skupnosti, države, kot tudi Romov«.

Prav tako, je dodal Horvat Muc, mora biti določena prioriteta reševanja romske tematike; sami so najprej postavili legalizacijo in urejevanje romskih naselij, izobraževanje, pa tudi zdravstvo in zaposlovanje. Menil je, da mora vladna komisija najprej delati v smeri realizacije nacionalnega programa, nato pa pristopiti k pripravi ocene dejanskega stanja položaja romske skupnosti v Sloveniji.

Ustanovitev Komisije vlade za zaščito romske skupnosti

Vlada RS je na seji 5. marca ustanovila Komisijo vlade za zaščito romske skupnosti. Komisija je delovno telo vlade o zadevah s področja položaja romske skupnosti v Republiki Sloveniji in skrbi zlasti za:

- spremljanje uresničevanja programa ukrepov iz prvega odstavka 6. člena Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji,
- spremljanje uresničevanja ustavnih obveznosti in zakonskih določil Republike Slovenije, ki se nanašajo na romsko skupnost,
- oblikovanje predlogov in pobud glede zaščite romske skupnosti, ki se posredujejo Vladi Republike Slovenije in posameznim ministrstvom v smeri pridobivanja njihovih uradnih stališč,
- izmenjavo mnenj med predstavniki romske skupnosti, samoupravnih lokalnih skupnosti in državnimi organi o vseh vprašanih, ki zadevajo položaj romske skupnosti,
- obravnavanje aktualnih vprašanj uresničevanja posebnih pravic romske skupnosti.

Komisija ima 16 članic oziroma članov. V komisijo so imenovani: za predsednika:

- dr. Igor Lukšič, minister, Ministrstvo za šolstvo in šport, za članice in člane:
- Meta Vesel Valentinčič, državna sekretarka, Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko,
- mag. Damjan Lah, v.d. generalnega sekretarja, Ministrstvo za notranje zadeve,
- dr. Suzana Čurin Radovič, višja sekretarka, Ministrstvo za kulturo,
- Sonja Terkaj, sekretarka, Ministrstvo za okolje in prostor,
- Slavko Tekavčič, sekretar, Ministrstvo za finance,
- Urška Kavčič, višja svetovalka, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve,
- mag. Stanko Baluh, direktor, Urad Vlade RS za narodnosti,
- Renata Brunskole, županja, Občina Metlika, Mestni trg 24, 8330 Metlika,
- Rafko Križanič, podžupan, Mestna občina Novo mesto, Seidlova cesta 1, 8000 Novo mesto,
- Jožef Poredoš, župan, Občina Ti-

- šina, Tišina 4, 9251 Tišina,
- Marjan Kardinar, župan, Občina Dobrovnik, Dobrovnik 297, 9223 Dobrovnik,
- Jožek Horvat Muc, predsednik, Svet romske skupnosti Republike Slovenije, Lendavska 8, 9000 Murska Sobota,
- Bojan Tudija, član, Svet romske skupnosti Republike Slovenije, Novo mesto,
- Slavko Cener, član, Svet romske skupnosti Republike Slovenije, Tišina,
- Fatmir Bećiri, član, Svet romske skupnosti Republike Slovenije, Maribor.

Komisija za svoje delovanje sprejme poslovnik. Administrativno-tehnične naloge za komisijo opravlja Urad Vlade RS za narodnosti.

So vakeres / Kaj govoriš

M. Sandreli

Z Zakonom o RTV-ju smo Romi dobili možnost za TV in RA romske oddaje.

Dogodki povezani z življenjem Romov, pereča problematika, romski jezik in glasba so teme romskih oddaj, ki jih pripravljamo romski sodelavci.

Oddaje ki jih pripravljamo Romi prinašajo možnost za ohranjanje naše kulture in možnost za posredovanje tistim, ki je še ne poznajo. Upamo in si želimo, da bi s temi oddajami pomagali tudi k zmanjšanju predsodkov do nas-Romov.

Čim boljše nas bodo (Rome) ljudje spoznali, lažje nas bodo sprejemali.

Romska oddaja So vakeres? - Kaj govoriš?, nastaja v studiu TV-dopisništva v Murski Soboti, v sodelovanju z nami romskimi sodelavci.

Vsebina oddaj je raznolika in poleg zgodovine, romskega jezika, življenjskih zgodb povezana tudi z aktualnim dogajanjem, delom društev in posameznikov, z zakonodajo, pa tudi dejavnostjo romskih skupnostih v drugih državah.

V vsaki oddaji sta po dve reportaži, napoved dogodkov, glasba in rubrika za jezik Sar roman-kako romsko s katero skušamo predstaviti tri romska narečja slovenskih Romov.

Vsebine oddaj zasnujemo - pravimo, tako da so zanimive tako za nas Rome kot za ostale gledalce. V teh oddajah posredujemo informacije, ki se neposredno nanašajo na nas Rome, zato so v romskem jeziku, seveda z podnapisi, prevodi.

Do sedaj smo pripravili 22 oddaj So vakeres. Teme ki smo jih obravnavali pa

so pomembne kot za romsko skupnost kot tudi za večinsko prebivalstvo. Oddaje potekajo v s v romščini. Vsebinsko zajemajo aktualne informacije iz dela in življenja Romov, poročajo o kulturnih, športnih in drugih aktualnih dogodkih, predstavljajo možnosti za izboljšanje položaja romske skupnosti, gostijo Rome, predstavnike lokalnih skupnosti in države, strokovnjake, ki se ukvarjajo z romsko tematiko, itn. Romske tv oddaje so dobro sprejete tako med samimi Romi kot tudi pri večinskem prebivalstvu, ki se na ta način seznanja z značilnostmi romske skupnosti.

Oddaje So vakeres smo predstavili na romskem taboru, na različnih okroglih mizah in raznih srečanjih. Prek interneta pa si oddajo pogledajo tudi Romi v tujini od katerih dobivamo same pohvale.

Ko so v Sloveniji bili predstavniki IRU - Svetovne romske organizacije, so pohvali poročanje romskih medijev - posebej našo tv oddajo Sovakeres.

Eno izmed od oddaj smo posneli v

Pragi ko je potekal 10. romski festival, v naših prispevkih, pa smo gostili tudi predsednika IRU Stankijeviča, romske kralje in kraljice, Esmo Redžepovo, Demira Ljativa, Dragoljuba Ackoviča (večino pomembnih romskih aktivistov)

Sem mnenja da TV oddaje prispevajo, na eni strani k ozaveščanju in prosvetljevanju pripadnikov romske skupnosti, na drugi pa večinskemu slovenskemu prebivalstvu omogočajo informacije o položaju, življenju in problemih Romov, njihovih posebnostih in drugačnosti. Poleg tega imajo romske informativne oddaje pomembno mesto pri ohranitvi romske identitete, jezika in kulture.

Dodala bi še to da je poleg vsega omenjenega, pomembno da z veseljem opravljamo svoje delo, ker imamo dobre sodelavce - izvrstno ekipo, ki se trudi da je vsaka naslednja oddaja boljša od prejšnje. Pot ki smo si jo zastavili ni lahka, vendar ob podpori in razumevanju odgovornih - se bo zagotovo obrestovala in bo kot vzor služil celotni Evropi.

Okrogla miza: Skupna skrb za promocijo strpnosti, medkulturnosti in sožitja

Svet romske skupnosti RS je v Nemčavcih pri Murski Soboti, 28. Novembra 2008 pripravil OKROGLO MIZO na temo »**Skupna skrb za promocijo strpnosti, medkulturnosti in sožitja**«. Ob sodelovanju in prispevkih uglednih gostov, dobrih poznavalcev problematike romske skupnosti je razprava potekala v okviru evropskega projekta DOSTA, ki ga v Sloveniji usmerja Urad Vlade RS za narodnosti skupaj z Informacijskim uradom Sveta Evrope v RS.

Ugotovljeno je bilo, da so v zadnjih letih v Sloveniji doseženi nekateri premiki v izboljšanje položaja Romov – tako je naša država zagotovila pravne in zakonske osnove za izboljšanje položaja Romov, saj je Državni zbor sprejel krovni Zakon o romski skupnosti v Sloveniji, v 14 področnih zakonih pa posebne pravice za pripadnike romske skupnosti.

Žal pa tako organe evropske skupnosti kot našo vlado in lokalne skupnosti čaka še veliko nalog za boljše življenje Romov, saj so še primeri diskriminacije, nestrpnosti do Romov in neenakopravnosti.

Tako nas vse – od državnih organov do občin in državljanov čaka še veliko prizadevanj za izobraževanje in ozaveščanja prebivalstva v smeri večje strpnosti in sprejemanje drugačnosti. Tudi Romi sami – od Sveta romske skupnosti RS do svetnikov, romskih društev in Zveze Romov Slovenije moramo povečati prizadevanja za več strpnosti in boljše odnose med Romi in neromi. Več je treba storiti tudi za zmanjšanje razlik med položajem Romov v različnih delih Slovenije. Prizadevali si bomo za uveljavljanje primerov

dobre prakse sodelovanja z Romi v nekaterih občinah na eni in za dvig izobrazbene ravni Romov na drugi strani.

Svet romske skupnosti bo na osnovi okrogle mize pripravil posebne zaključke za delovanje v prihodnje. Prizadeval si bo za vključevanje vseh Romov v javno življenje in politično participacijo in izdal poseben Zbornik o tej okrogli mizi.

Minister za šolstvo in šport Igor Lukšič je sprejel predstavnike Sveta romske skupnosti

Minister za šolstvo in šport Igor Lukšič je sprejel predstavnike Sveta romske skupnosti. Vlada ima namen imenovati komisijo za delo z romskimi skupnostmi je po srečanju s predstavniki Sveta romske skupnosti napovedal minister Igor Lukšič, ki je sprejel mesto predsednika komisije. Predsednik Sveta romske skupnosti Jožek Horvat Muc je v izjavi za medije pojasnil, da so izpostavili tudi romski izobraževalni center, ki se ukvarja predvsem z romološkimi temami in je povezan tudi z univerzami v evropskem prostoru. Govora je bilo tudi o modelu izobra-

ževanja romskih otrok v novomeški osnovni šoli Bršljin. V tem primeru ne gre za nek model, ampak za »rešitev v sili,« je dejal Lukšič. Dodal je, da se »ta intervencijski ukrep« letos izteka in da ministrstvo pripravlja rešitev, ki bo v soglasju z učitelji in stroko.

U minister vašu sikavibe u Igor Lukšič pe lakja le manušenca zaru Svet romana skupnostjakru. La vlada hi buti te kijrel komisija sej kerla buti le Romenca, phendja palu lakhipe le Romenca u minister vašu sikavibe u Igor Lukšič, souh ferlinja u angjunu heju zi komisija.

U angjunu zu Svet u Jožek Horvat Muc pa vašu mediji phendja, hot hi le Romen te romanu sikavibnaskru center, souh kijrel buti pru romološke temi te kijrel khetaun buti le evropske romane univerzenca. Vakeribe sinja te palu model vašu sikavibe pri nevemestoskri škola Bršljin. U minister paladauh phendja, hot adauh naun model ham djik miškri rešitev. Phendja pa mik, hot pe aja buti adauh hejrinel, te hot u ministerstvo mauk kijrel nevi buti, zi sej ovna uze u ranja te i stroka.

Tiskovna konferenca predstavitev kampanje Dosta! in projektov Društva Misija *S ter RD Romano Pejtaušago

V naselju Kamenci v občini Črenšovci je 27. novembra 2008 potekala tiskovna konferenca, kjer so bile medijem predstavljene aktivnosti Društva Misija *S in RD Romano Pejtaušago ter kampanja Sveta Evrope in Evropske komisije za ozaveščanje in boj proti predsodkom in stereotipom do Romov – »Dosta! Dovolj! Osvobodimo se predsodkov, spoznajmo Rome!«.

Uvodoma sta vse prisotne nagovorila poglavar naselja, Ludvik Levačič, in župan občine Črenšovci, Anton Törnar.

Direktorica Informacijskega urada Sveta Evrope v RS, Kristina Plavšak Krajnc, in direktor Urada Vlade RS za narodnosti, mag. Stane Baluh, sta predstavila omenjeno kampanjo, ki jo v Sloveniji izvaja Urad Vlade RS za narodnosti v sodelovanju z Infor-

macijskim uradom Sveta Evrope v RS. S klicem Dosta! želimo odpravljati predsodke in stereotipe, se jih osvoboditi in pokazati, kdo Romi pravzaprav so. Namen kampanje je zblížati Nerome in Rome ter prispevati k premoščanju ovir, ki nastajajo zaradi predsodkov in stereotipov. Z zavedanjem o lastnih predsodkih in spoznavanjem romskih sodržavljanih bo vsak posameznik najboljše

pripomogel k uspešnemu in kakovostnemu sobivanju. Tokratni dogodek v Kamencih ter skupno delo Romov in Neromov s tega območja sta resničen primer medkulturnega dialoga in dokaz, da so spoštovanje, znanje in odgovornost na vseh stran-

neh edina možna pot k boljši prihodnosti naše družbe.

Agata Sardelič iz Društva »Misija *S« je predstavila nekatere projekte, ki potekajo na tem območju: »Drom - Pot« - Spodbujanje socialne vključenosti romske populaci-

je, Kulturna pot romske kulture in kulturne dediščine, »Romano barvalijpe« - »Romsko bogastvo«, kot partner v enem izmed projektov pa se je predstavila občina Orehovica iz Hrvaške.

Kampanjo ozaveščanja »Dosta! Dovolj! Osvobodimo se predsodkov, spoznajmo Rome!«

vornik udeležence nagovoril dr. Pavel Gantar, predsednik Državnega zbora Republike Slovenije. Izrazil je željo, da bi kampanja čimbolj prispevala k vzpostavljanju in ohranjanju medkulturnega dialoga ter da bi prodrla v srca in zavest ljudi, hkrati pa je izrazil zaskrbljenost in žalost nad dejstvom, da tovrstno kampanjo sploh potrebujemo. Zaključil je z upanjem, da bo kampanja uspešna in hkrati zadnja.

Romski informativni center – Romic je ob slovesnosti pripravil nosilno pesem kampanje z naslovom »Dosta! – Hejrin!«, ki na naj-

V Sloveniji se je 17. novembra 2008 s slavnostno prireditvijo v prostorih Slovenskega etnografskega muzeja uradno začela kampanja »Dosta! Osvobodimo se predsodkov, spoznajmo Rome!«. Dogodek je organiziral Urad Vlade RS za narodnosti v sodelovanju z Informacijskim uradom Sveta Evrope v Republiki Sloveniji in Slovenskim etnografskim muzejem. Ob bogatem kulturnem programu, kjer sta se predstavili glasbena skupina »Romton« iz Prekmurja in otroška folklorna skupina Romano veseli iz Novega mesta, je kot slavnostni go-

boljši možen način (preko glasbe) povzema sporočilo celotne kampanje – dovolj je predsodkov, odprimo srca, sprejmimo drug drugega ter vsak posameznik naj s svojimi dejanji prispeva k boljšemu sobivanju in dostojnemu življenju vseh, ki živijo v naši državi.

Pri snovanju in izvedbi uvodnega dogodka je aktivno sodelovala tudi romska skupnost v Sloveniji, ki bo predstavljala pomemben člen tako ustvarjalnega kot tudi izvedbenega dela dejavnosti kampanje.

V okviru kampanje Dosta! se bodo že do konca leta, predvsem pa v naslednjem letu, zvrstili številni dogodki (delavnice, seminarji, okrogle mize), ki jih z namenom odpravljanja predsodkov in promocije strpnosti, razumevanja ter sprejemanja pripravljajo različni državni organi in nevladne organizacije.

Dosta! Osvobodimo se predsodkov, spoznajmo Rome!

Kampanja ozaveščanja o Romih

Kaj imajo skupnega Esmā Redžepova, Šaban Bajramović, Rajko Džurić, Jožek Horvat-Muc in Marinko Šarkezi? Vsi so Romi!

Zakaj kampanja ozaveščanja o Romih?

Dosta je beseda, ki jo uporabljajo Romi in pomeni dovolj. Je pa tudi kampanja ozaveščanja Sveta Evrope

in Evropske komisije, katere temeljni namen je zblížiti Nerome in Rome ter prispevati k premoščanju ovir, ki v stikih med Romi in Neromi nastajajo zaradi predsodkov in stereotipov.

Čeprav Romi v Evropi živijo že vse od 14. stoletja, jih večinska družba ne priznava vedno kot sebi enakopravne. Danes veliko romskih skupnosti živi v zelo težkih razmerah, njihova udeležba v javnem življenju pa je izredno omejena.

V zadnjih letih je bil zaznan določen napredek pri izboljšanju ekonomskih in socialnih razmer Romov v Evropi. Kljub temu globoko ukoreninjena prepričanja in predsodki ta prizadevanja pogosto ovirajo.

S klicem Dosta! želimo odpravljati predsodke in stereotipe, se jih

osvoboditi in pokazati, kdo Romi pravzaprav so. Seveda pa tako kot ni nihče, tudi Romi niso popolni.

Romi so prebivalci Evrope in štejejo približno 12 milijonov ljudi. Živijo v skoraj vseh državah članicah Sveta Evrope; v nekaterih državah Srednje in Vzhodne Evrope predstavljajo več kot 5 odstotkov celotnega prebivalstva.

Romi so sestavni del evropskega prostora in nimajo le dolžnosti, temveč tudi pravice in želje kot vsi drugi, zato jih je treba priznati kot enakopravne sodržavljanke ter spoštovati njihove človekove pravice. Poleg tega je romska kultura v celoti del kulturne dediščine Evrope: od nekdanje prispevala k bogatstvu evropskih družb. Zdaj je čas, da ta prispevek priznamo.

Vsakdo ima pravico do boljšega življenja!

Kdaj in kje?

Kampanja Dosta! je nastala kot del širšega skupnega programa Sveta Evrope in Evropske komisije Enake pravice in obravnavo Romom v Jugovzhodni Evropi. Med letoma 2006 in 2007 se je izvajala v Albaniji, Bosni in Hercegovini, Črni gori, Srbiji in Nekdanji jugoslovanski republiki Makedoniji. Kampanja Dosta! se je začela kot regionalna kampanja in kasneje vzbudila zanimanje drugih držav članic Sveta Evrope. Leta 2008 sta

kampanjo prilagodili in začeli izvajati Ukrajina in Moldavija, hkrati pa je bila možnost partnerstva ponujena tudi drugim državam članicam Sveta Evrope. Kot prva država članica Evropske unije je jeseni 2008 s kampanjo začela še Slovenija.

Kampanja Dosta! želi v vse evropske države prenesti enako sporočilo, čeprav so politike glede Romov v evropskih državah različne, prav tako pa tudi kulturni vzorci in družbeni standardi.

Ker so pogosto predsodki do vseh drugačnih zelo močni, a ravno tako zelo napačni, si želimo, da bi naši otroci odraščali v družbi, v kateri sta strpnost in sprejemanje drugačnosti vrlini.

Vsi smo drugačni, a to nas le bogati!

Primeri dejavnosti kampanje Dosta!

- Interaktivna in večjezična spletna stran
- Radijski in televizijski spoti
- Tekmovanje za najboljši plakat

in fotografijo na temo boja proti stereotipom o Romih

- Šolsko tekmovanje
- Usposabljanje o romski kulturi in etičnem poročanju za vse, ki delujejo na medijskem področju
- Usposabljanje za romske pomočnike in učitelje
- Usposabljanje za romske koordinatorje na socialnem in zdravstvenem področju ter zna področju boja proti trgovini z ljudmi
- Festival Umetnost in mladi proti diskriminaciji

Kako se je mogoče pridružiti kampanji?

Pri kampanji Dosta!, ki od jeseni 2008 poteka v Sloveniji, lahko sodelujete na več načinov. Prvi in najpreprostejši je širjenje sporočil kampanje v vsakdanjem življenju: s strpnim dialogom in lastnim zgledom pri spodbujanju medsebojnega razumevanja in sožitja.

Za uspešno uresničevanje ciljev kampanje in odpravljanje predsod-

kov in stereotipov do Romov je potrebno sporočila kampanje vplesti v vse pomembne vidike družbenega življenja, na primer na področju kulture, vzgoje in izobraževanja, medijev. Preko svojih aktivnosti se nam pridružite in pomagajte rušiti pregrade, ki jih postavljajo predsodki. Pri tem vam bomo pomagali z gradivi, ki so na voljo v okviru kampanje, in nasveti.

Ker pa lahko skupaj naredimo največ, vas vabimo, da se nam v skupnem partnerstvu in prizadevanjih za doseganje namena kampanje pridružite. Za vsa dodatna pojasnila se lahko obrnete na Urad Vlade RS za narodnosti ali na Informacijski urad Sveta Evrope v Republiki Sloveniji.

Prihodnost? Ustvarjajmo jo skupaj!

Vabimo Vas k poslušanju romskega radia Romica na frekvenci 97,6 MHz.

Na 7. mednarodnem kongresu IRU

Enisa Brizani

Na prvem mednarodnem kongresu leta 1971 v Londonu so Romi ustanovili mednarodno zvezo Romov, izbrali himno in zastavo, določili 8. april za svetovni dan Romov in sprejeli sklep, da se na mednarodni ravni za označitev različnih skupin, kot so Romi, Sinti, Potujoči uporablja poimenovanje »Romi«. Na 7. mednarodnem kongresu, ki je potekal ravno na dan Organizacije združenih narodov v Zagrebu, so predstavniki 28 držav izvolili novo vodstvo. Na zadnjem 6. kongresu ki je bil v Italiji je bil mandat predsednika mednarodne zveze Romov zaupan Poljaku, Stanislavu Stankijeviču. Kot je povedal je vesel, da ima mednarodna zveza Romov toliko članov in da prihajajo novi. IRU je članica organizacije združenih narodov, vodenje tako velike organizacije je po njegovih besedah zahtevno. IRU je avtentična organizacija, saj so njeni člani Romi iz celega sveta. Vsaka or-

ganizacija, tako je tudi v IRU ima slabe in dobre lastnosti. Na račun vodenja je bilo slišati kar nekaj kritik. Neziri Nedžad je povedal, da je bilo v zadnjih 10 letih Romom v Bosni, na Hrvaškem, Makedoniji in na Kosovem težko in da IRU ni naredila ničesar, da bi jim pomagala. IRU se hvali s poročili kaj vse so naredili za Rome na Kosovem, a po njegovih besedah to ni res. Sam prihaja s Kosova in kot pravi je strokovnjak, saj je veliko na terenu in pozna dejansko stanje. IRU očita, da za Rome na Kosovem ni naredila ničesar, okoli 50.000 Romov je pogrešanih, veliko ubitih, njihove hiše so bile načrtno porušene. Kritikom, namera o zamenjavi vodstva ni uspela. Po statutu IRU imajo volilno pravico le člani parlamenta – en predstavnik iz vsake države. Po Nedžadovem mnenju je tak način vodenja nedemokratičen, volilno pravico in pravico biti izvoljen imajo eni in isti že trideset

let. Člani parlamenta so mandat predsednika IRU znova zaupali Stanislavu Stankijeviču, predsednik parlamenta je postal Abdula Gjunler z Nizozemske. Dosedanji predsednik parlamenta, Dragan Jevremovič iz Avstrije, ni kandidiral. Po Stankijevičevih besedah si bo IRU prizadevala uvesti novosti v politiko do Romov, saj stara po več letih ni prinesla konkretnih rezultatov. Parlament je na zadnjem obisku v Sloveniji sprejel resolucijo, priporočila evropski uniji o uvedbi novejših, učinkovitejših politik za Rome. Predlagali bodo uvedbo nadzora nad porabo milijonskih sredstev, ki so namenjena Romom in velikokrat ne pridejo do njih. Ustanovili bodo krizno skupino, ki bo sestavljena iz Romov pravnikov, ki bodo izvajali nadzor nad zakoni o Romih. Izbrazba pa je že vrsto let ena glavnih nalog IRU.

Romi se prepirajo zaradi denarja

Ivan Gerenčer

Milijon evrov za vse dejavnosti Svetu romske skupnosti namenjenih 382.426 evrov je bilo porabljenih tudi za dejavnost Zveze Romov Slovenije in informativni center Romic

Murska Sobota – Svet romske skupnosti RS je 9.2. na izredni seji sprejel letošnji proračun s potrebno dvotretjinsko večino. Predsednik sveta Jožek Horvat Muc je zaradi različnih razlag poteka redne seje sveta pred tednom dni včerajšnjo sejo zaprl za javnost, odločitve pa sporočil novinarjem na popoldan-

ski konferenci.

Jožek Horvat Muc je priznal napako, ki jo je zagrešil pri vodenju seje sveta pred tednom dni. Na njej sta za letošnji proračun glasovali dve tretjini navzočih članov sveta, ne pa dve tretjini vseh članov, kot je določeno s poslovnikom o delu sveta. Horvat je napako popravil s sklicem včerajšnje izredne seje sveta, na kateri so člani s potrebnim številom glasov tudi sprejeli letošnji proračun. Letos bo imel svet za poslovanje na voljo 99.000 evrov. Od tega je 44.000 evrov namenjenih za

plače ter druga denarna nadomestila računovodski delavki in sekretarki.

Horvat je pojasnil tudi očitke, ki so jih na račun lanskega finančnega poslovanja sveta romske skupnosti pred tednom dni izrekli podpredsednik Darko Rudaš in še nekateri člani sveta. »Trditev, izrečena tudi v javnosti, da je svet romske skupnosti lani porabil en milijon evrov, ni resnična. Omenjeni znesek je vladni urad za narodnosti namenil za financiranje številnih dejavnosti, povezanih z Romi. Med drugim za

financiranje radijskih in televizijskih oddaj za Rome, romskih društev, neromskih organizacij, ki se ukvarjajo z Romi itd. Svet romske skupnosti je za lani dobil 382.426 evrov. Vendar celotnega zneska ni porabil svet, temveč je bil porabljen tudi za financiranje dejavnosti Zveze Romov Slovenije in romskega informativnega centra Romic. Po-

ročilo o lanski porabi denarja moramo vladnemu uradu za narodnosti posredovati do konca meseca.«

»Očitki članov sveta iz občine Semič in Dobrovnik, da Romi v obeh občinah lani niso imeli nobene koristi, so neupravičeni. Občina Semič je za ureditev poti do naselja Beličnik dobila od Zveze Romov Slovenije pet tisoč evrov, občina

Dobrovnik pa je dobila denar za ureditev zemljišča v romskem naselju. Za reševanje primera Strojnovih je bilo lani porabljenih 4600 evrov itd. Letošnje financiranje dejavnosti Zveze Romov Slovenije in informativnega centra Romic, bo ločeno od financiranja dejavnosti sveta romske skupnosti,« je pojasnil Jožek Horvat Muc.

NOVICE

I slovenski romani Unija dinja auri i dujti kenva pali romani čhib, sej pe akharel Romani čhib. I eršti gijli auri anglu šuv berš. Andi kenva sej pisindja u Jožek Horvat-Muc, lakhas u kezdetu vaši romani čhib te udaub so hi amut zi čhib andi Slovenija, vakeribe hi palu trin narečne vakeribja. Andi kenva lakhas te romanu-slovensku slovar te tanačja sar te sikjul i romani čhib. Zi kenva pomožinde u Daniel Šarkezi, i Monika Sandreli, i Janja Rošer te i Nataša Brajdič.

Zveza Romov je izdala drugo knjigo o romskem jeziku z naslovom Romani čhib-Romski jezik. Prva je izšla pred šestimi leti. Avtor Jožek Horvat – Muc je v knjigi opisal izvor, značilnosti in uporabo romskega jezika na splošno in v Sloveniji, kjer so v uporabi tri narečne skupine. Knjiga vsebuje tudi romsko-slovenski slovar in napotke za začetno učenje romskega jezika. Pri pripravi knjige so sodelovali še Daniel Šarkezi, Monika Sandreli, Janja Rošer in Nataša Brajdič.

I Madalina te i Marina Brezar zu romanu društvo Vešoru andri Črnomelj, dijne auri Romano –slovenski kenva. Andi kenva kamle te pisinel sar lekbuter alava, andi kenva len lakhas 7.600, pisime hile avka sar len adijskru dij prindžaren u Belokranjske Roma. Andi kenva pa lakhas te slovnica.

Madalina in Marina Brezar sta izdali pri romskem društvu Vešoro v Črno-

mlju Romsko slovenski slovar. Avtorici, sta se trudili zbrati čim več besed, v slovarju jih je 7.600, zapisali pa sta jih tako, kot jih poznajo belokranjski Romi danes. Prav tako je v slovarju tudi slovnica.

U Imer Traja Brizani andri Ljubljane kerdja štarti kenva Čhavurale, djilaven amenca. Sar andu eršti kenvi te andi aja lakhas 30 djija palu sa rikja themdja, sej hi pisime andi gažikani te romani čhib. I kenva hi lekbuter vašu čhavure, udula so len sikan te vaši lengre daja te dada, sej u djija šej djilavna te cidna te le notenca. La kenvaha kamen te pomožijnel čhavureng hot kezdinahi u djija vujaha te djilal te cidel.

Imer Traja Brizani iz Ljubljane je zbral in uredil četrto knjigo Otroci, zapojte z nami. Kot v predhodnih je tudi v tej zbranih 30 pesmi z različnih koncev sveta, ki so prevedene v slovenščino in romščino. Pravi čar bodo otroci, pedagogi in starši dobili, ko bodo pesmi zaigrali s pomočjo priloženih not. S to knjigo avtor želi pomagati otrokom da bi se navdušili za glasbo, jo radi peli in izvajali.

I osnovni škola France Prešeren Čerenšovci dinja le romane pomočnik le Mišel Horvat lil vašu 200 bešengru sikavibe andi Čerenšovce, vaši lači buti sej sinja vašu razvoj te biuti školakri.

Osnovna šola France Prešeren Če-

renšovci je romskemu pomočniku Mišelu Horvat podelila priznanje ob 200 letnici šolstva v Čerenšovcih, za vloženo delo in pomemben prispevek k razvoju in delu zavoda.

Pru Zavod mistu sastipe andi Murska Sobota kijren khetaun le Romenca, buter flitike projektja vašu fider romengru sastipe. Djik miškru lende hi te u projekt so pe akharel Phaba. I djili pali phaba kerde sar promocija vašu sastu habe vašu romane čhavure te vaši lengre daja te dada. U Romeo Horvat – Popo te i Gordana Toth kerde i djili umetniško te vaši promocija vašu sastu haube, adaub pa lekfider

tecinja le čhavurenge. Zu Zavod kamen asej lachi buti te kijrel durider, vašudaub pa kerde nevi djili palu zelenipe, sej pe akharel morkonja.

Zavod za zdravstveno varstvo Murska Sobota se skupaj z Romi z različnimi programi trudi, da bi se ti bolj zavedali pomena zdravja. Med tovrstna prizadevanja sodi projekt Jabolko. Pesem o jabolku je nastala z namenom promocije zdrave prehrane romskih otrok in njihovih staršev. Avtorja skladbe Romeo Horvat-Popo in Gordana Toth sta na umetniško obarvan pristop spodbudila k zdravi prehrani, predvsem najmlajši pa so ta način promocije dobro sprejeli. Na Zavodu za zdravstveno varstvo želijo s tako promocijo zdrave prehrane nadaljevati, zato so pred kratkim posneli še eno pesem, ta je na temo zele-

njave, imenuje se Korenček.

Akciji zbiranja sredstev za mamograf v Zdravstvenem domu Novo mesto so se na pobudo podpredsednika Zveze Romov Slovenije Bojana Tudje pridružili tudi Romi iz Šmihela. Zbrali so 600 evrov, ki jih bodo danes predali direktorici Zdravstvenega doma Novo mesto dr. Mileni Kramar Zupan in predsednici društva Julija Jasni Šinkovec.

Bojan Tudja o zbiranju denarja za mamograf: »O Romih se pogosto piše negativno, zato želimo pokazati, da tudi Romi iz Šmihela znamo stopiti skupaj in pomagati. Denar je prispevalo sedem družin. Vemo, da 600 evrov ni veliko. Ampak želeli smo dati majhen kamenček v mozaik celotne akcije.

Tudi mi imamo žene, hčerke, matere in nikoli ne veš, kateri bo nova naprava prišla prav. Želim si, da bi nam po našem vzoru sledil še kdo«.

Upravno sodišče Republike Slovenije je odločilo v zadevi Danka Brajdiča iz romskega naselja Brezje pri Novem mestu, ki se je pritožil na sklep občinskih svetnikov, ki 23. decembra lani niso potrdili njegov mandata romskega svetnika.

Novomeški župan Alojzij Muhič, ki predstavlja občinski svet, ga sklicuje in vodi njegove seje, bo romskega svetnika Danka Brajdiča kot občinskega svetnika povabil na naslednjo sejo občinskega sveta in svet uvodoma tudi seznanil s sodbo in odločitvijo Upravnega sodišča.

Uspešno sodelovanje med šolo in romskim pomočnikom

ROMIC

Lachi buti miškri škola te romanu pomočnik

Andadaub školakru berš, pru školi khaj phijren te romane čhavure andi Prekmurje, Maribor, pru Dolenjsko te Kočevje,

kijren buti 31 romane pomočnikja, sej le romane čhavurenge pomožijnen zu sikavibe, le školenge pa pomožijnen zu vakerbe le romane dajenca te dadenca. Adaub hi telu trinberšesku

projekt Vašu fider sikavibe vašu Roma, souh kezdindja neve školakre beršeha zi slóvenski romani Unija. U luj vašu projekt pa ministrstvo vašu šolstvo dinja andru evropsku socialnu sklad.

Naun dugu paul sinja vakeribe, pri souh u romane pomočnikja te školakre angjune vakernabi pali pumari buti.

Pru školi hi le projektiba (zadovoljni). U romanu pomočnik kijrel buti miškeru čhavure, daja, te miškeru ranja. I buti le romane čhavurenca hi lačhu

V tem šolskem letu je po šolah, ki jih obiskujejo romski učenci v Prekmurju, Mariboru, na Dolenjskem in Kočevskem, razporejenih 31 romskih pomočnikov, ki romskim otrokom nudijo učno pomoč, šolam pa pomoč pri komunikaciji s starši in romsko skupnostjo. To je del triletnega projekta Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje, ki ga je sredi letošnjega leta začela izvajati Zveza Romov Slovenije, sredstva zanj pa je šolsko ministristvo zagotovilo iz evropskega socialnega sklada. Konec leta je potekal sestanek, na katerem so romski pomočniki in ravnatelji šol izmenjali izkušnje. Na šolah so z izvajanjem projekta zadovoljni, je povedal ravnatelj osnovne šole Puconci Ernest Nemeč.

Še uspešnejše delo otežujejo romski starši, ki še vedno premalo sodelujejo v procesu izobraževanja svojih otrok.

Delo romskega pomočnika je dvigniti kakovost življenja romskih otrok, je povedal romski po-

močnik na osnovni šoli Puconci Marjan Drvarič.

Romski pomočnik mora težave večkrat reševati tudi na terenu.

Romski pomočnik je mediator med učenci, starši, strokovnimi delavci in romsko skupnostjo. »Delo z učenci Romi poteka zelo dobro, učenci so romsko pomočnico dobro sprejeli, manj uspešni pa so na področju vključevanja staršev,« ugotavlja Irena Hlača ravnateljica osnovne šole Šmihel.

Sestanka se je udeležila tudi direktorica Urada za razvoj šolstva Andreja Barle – Lakota, ki pravi, da je projekt zelo uspešen in hkrati zahteven, vendar je ZRS do sedaj vse zahtevke uspešno izpolnila.

Od 21. osnovnih šol v mestni občini Maribor so romski pomočniki na petih šolah, med njimi tudi na OŠ Janka Padežnika.

Romski učenci pri njih uspešno zaključijo šolanje. Romski pomočnik otrokom pomeni tudi vzor, pri katerem vidijo, kaj pomeni za romskega človeka, da je zaposlen in izobražen, da je lahko enakovredno vključen v ustanovo, kjer je zaposlen in v družbo.

Vabimo Vas k poslušanju romskega radia Romic na frekvenci 97,6 MHz.

ROMIC ROMSKI INFORMATIVNI CENTER
ROMSKA RADLJSKA PRODUKCIJA

Tiskovni konferenca, predstavili so projekt SASTIPE – ZDRAVJE

ROMIC

V torek 10. marca so na tiskovni konferenci predstavili projekt SASTIPE – ZDRAVJE. Na konferenci so podali svoja mnenja Jože Horvat

– Muc, Jože Felkar in Vodja projekta, Erika Zelko.

K sodelovanju in izvedbi pilotskega projekta Sastipe – Zdravje so

pritegnili predstavnike romske skupnosti, študente Medicinske fakultete Maribor, študente Visoke šole za zdravstvo Maribor, patronažne sestre, romske zdravstvene delavce ter lokalno skupnost. Projekt bo potekal eno leto, dva meseca bo 8 delavnic v romskem naselju, ki bodo zajemale različne teme. S projektom želijo izluščiti specifične potrebe na področju zdravstva v romski populaciji in hkrati omogočiti izmenjavo izkušenj med različnimi akterji in vključiti študente v aktivno delo na terenu. Projekt bodo predstavili tudi javnosti, načrtujejo pa še izdajo zbornika.

Sprejem pri državnemu sekretarju Jožefu Školču

V prostorih Vlade Republike Slovenije je 16. januarja 2009 dopoldne državni sekretar Jožef Školč sprejel predstavnike Zveze Romov Slovenije in Sveta romske skupnosti Republike Slovenije. Med Romi je bil tudi Novomeščan Bojan Tudiša, podpredsednik Zveze Romov

Slovenije oziroma podpredsednik Sveta romske skupnosti RS.

“Tudi danes smo predvsem izpostavili reševanje tistih področij, v katerih nam državne institucije ponujajo zakonske normative,” je pred novinarji dejal Jožek Horvat Muc, predsednik Sveta romske sku-

pnosti Republike Slovenije, ki med drugim meni, da je slovenska vlada pripravljena pomagati pri reševanju romske problematike in dodaja, da sama država ni tista institucija, ki lahko rešuje vse romske težave.

Med drugim je dajal, da so pomembni tudi drugi faktorji; lokalna

skupnost prestavniki Romov na lokalni ravni, ki morajo prispevati svoj delež k reševanju temeljnih vprašanj v določenih občinah, potem pa vsi ostali, ki se srečujejo z romsko tematiko in jo skušajo reševati. V aprilu naj bi se z Romi srečal tudi predsednik Vlade Borut Pahor.

Državni sekretar Jožef Školč je povedal, da so na srečanju šli skozi normativni okvir, ki ga predstavniki Romov ocenjujejo za ustreznega, saj omogoča razvoj položaja romske skupnosti in tudi reševanje težav.

Po besedah Sekretarja Školča je bila skupna ocena, ne glede na različne ekscese, ki včasih zamegljijo celo sliko, da se po osamosvojitveni Sloveniji položaj Romov na marsikaterem področju bistveno izboljšal, po drugi strani pa ta normativni položaj nakazuje, kje vse so še težave.

Zato bo morala Vlada po Školčevih besedah po eni strani obnoviti tiste mehanizme, ki jih narekuje zakon in ustanoviti svojo delovno skupino, pripraviti program ukre-

pov, ki bi moral biti sprejet že v preteklem letu in nastaviti finančne mehanizme za reševanje teh stvari.

Školč misli, da bo ta komisija imenovana relativno hitro in da bo pred poletjem po vsej verjetnosti narejen program ukrepov. Današnji pogovor je pravzaprav delno nakazal težave, ki jih imajo Romi in ki niso pa v vseh občinah enake. Po njegovih besedah so težave tam, kjer jih niti ne vidimo in dodaja, da je potrebno zagotoviti bistveno boljše izobrazbo Romov.

“Če gledamo v odstotkih, so Romi še zmeraj tista skupina, ki dosega v povprečju najnižjo izobrazbo, druga težava je zaposljivost, tretja, mogoče ključna težava pa prostorska ureditev naselij,” je v tiskovni sobi danes dejal državni sekretar Jožef Školč.

Predstavitev romskega plesa, poezije, gledališča, novinarstva in športa

Enisa Brizani

Romski informativni center je v sodelovanju z Borzo znanja pripravil predstavitev romskega plesa, poezije, gledališča, novinarstva in športa. V prostorih knjižnice Otona Župančiča v Ljubljani, so v četrtek

13.11.2008 prišli na račun ljubitelji romske kulture. Po nastopu pevskega zbora in predstavitvi Radia Romica je gledališka skupina odigrala del igre Rdeče Jabolko v kateri so prikazane šege in običaji ob snu-

bitvi dekleta. Najbolj obiskan je bil napovedovalec prihodnosti. Prireditvev se je zaključila z nastopom prekmursko romske skupine Halgato Band.

Vabimo Vas k poslušanju romskega radia Romica na frekvenci 97,6 MHz.

Romske ženske organizirale krvodajalsko akcijo / U Romane žuvja sana te del rat

ROMIC

Naša kri je nenadomestljivo zdravilo in najdragocenejše kar lahko podarimo. Kri je tekoče tkivo, ki opravlja v telesu pomembne naloge, zato je nepogrešljivo pri zdravljenju bolnikov. Oskrbo s krvjo zagotavljajo krvodajalci.

Ženski forum pri Zvezi Romov Slovenije je 26. februarja na transfuzijskem oddelku soboške bolnišnice pripravil krvodajalsko akcijo. Akcije se je udeležilo 15 romskih žensk, pa tudi nekaj moških. Krvodajalska akcija je ena od aktivnosti, ki so si jo zadali pri Ženskem forumu Zveze Romov Slovenije za letošnje leto, je povedala tajnica Ženskega foruma pri Zvezi Romov Slovenije in ena od pobudnic krvodajalske akcije Romina Sandreli. Za potrebe v slovenskem zdravstvu potrebujemo kar 400 krvodajalcev in krvodajalk na dan in kar 105.000 na leto. Rdeči križ tako letno organizira okoli 1100 krvodajalskih ak-

cij, včasih so potrebne tudi izredne krvodajalske akcije. Krvodajalstvo je v Sloveniji, tako kot v mnogih državah po svetu, organizirano po načelih neplačanosti, prostovoljnosti in anonimnosti.

Akcijo je spremljala sekretarka območne organizacije RD Murska

Sobota, Albina Knap.

Z krvodajalsko akcijo so želeli razbiti stereotip o tem, da Romi vedno samo jemljejo, z akcijo so dokazali tudi da tudi Romi radi darujejo, čeprav je splošno znano da se Romi bojijo igel in da neradi obiščejo zdravnike.

Ob tej priložnosti so knjižnici v Splošni bolnišnici Murska Sobota darovali nekaj romskih knjig.

Povzetek: Zu žuvjengru forum pumenge dijne andi buti te te del rat. Avfka dešupanč romane žuvja te čhaja sana te del rat. Uze sana te štar murša sej isto dijne rat. Adala akcijaha kamle te sikal hot naun čačipe ho tu Roma skos čak las, akan sikadjam khaj remeš te das, akaun dinjam rat.

KOMUNIKACIJA

Alenka Martinuzzi

Nekoč so slikali na stene, pošiljali dimna sporočila, puščali določena znamenja; vse skupaj z namenom prenosa sporočil. Če je nekdo želel prebrati sporočilo je moral poznati pomene posameznih slik, črk, črt. Če samo kot primer navedemo sporočilo treh trikotnikov in dveh vijug, ki so nekoč pomenili, da nekoga lahko najdemo na prostoru, kjer tečeta dve reki in so postavljeni trije šotori, lahko sklepamo na veliko sporočilno vrednost. Sporočila so vsebovala tudi določene detajle, ki so podrobneje nakazovali na moč sporočila. Vsak pa ni bil večš tovrstnega prepoznavanja sporočil, saj so imele posamezne skupnosti dogovorjene skupne znake za sporazumevanje.

Z leti so se razvijali razpoznavni znaki in dobivali nove podobe. Želja po čim boljšem sporazumevanju in razumevanju so se skupnosti medsebojno dogovarjale o skupnih znakih. Razvoj znakov je skozi zgodovino prerasel v vseplošno komunikacijsko sredstvo. Čeprav so bili jeziki ljudi različni, so imeli podobna sporočilna znamenja, znake in črke. Uvedene so bile abecede, ki so bile sestavljene iz različnih črk, ki z različnimi povezavami tvorijo besede, besede pa celoto imenovano sporočila. Na našem področju se v namene pisnega sporočanja uporablja latinica. V različnih državah, pa poleg latinice uporabljajo tudi druge vrste pisav; nekateri pa imajo razvito pisavo, skupno lastnemu narodu (govorimo o cirilici, kitajski in japonski pisavi, grški itd).

Pisana sporočila imajo tudi v sedanjosti veliko sporočilno moč. V

tem primeru govorimo o rokopisu. Človek se skozi pisavo izraža, tako miselno kot tudi motorično – gibalno; gre za ekspresivno oziroma izrazno sredstvo osebnosti človeka. Tako kot glas, mimika, gibanje, govornica telesa, tako tudi rokopis odkriva pomembne dele naše osebnosti. Prednost pisave je v tem, da ostane na pisalni površini, dokler je sami ne »uničimo« in nam omogoča vpogled kadar koli si zaželimo. Sami se odločimo, a nas zanima oblika, morebiti vsebina napisanega.

Da vsak izraz, pa naj je to risanje, gibanje, mimika ali kakšno drugo izrazno sporočilo, ponuja odgovore o človeku, so strokovnjaki kaj kmalu ugotovili. Tudi na področju pisanja se je razvijalo področje, ki je ugotavljalo, kaj se poleg sporočil v napisanem, še skriva v samih napisanih črkah. Zanimalo jih je dejstvo zakaj pišemo črke na različen način, čeprav izhajamo iz skupne osnovnošolske pisave. Tako so se začeli postavljati temelji grafologije. Ljudi je zanimalo, kaj in kdo se skriva za sporočilom.

Možgani, ki pošiljajo sporočila rokam, sporočajo še sporočila o našem obnašanju, čustvih, doživljanjih, odnosu do sebe in drugih. Gre za sled trenutnega psihičnega stanja, kakor tudi za produkt celovite osebnosti. Vsak človek zavestno in podzavestno pušča sledi na pisalni površini in s tem izraža sebe. Del, ki se ga zavedamo in ga vsi poznamo, je zavestni del. Vemo, kdaj smo razburjeni, napeti, zadovoljni, iskreni, kdaj morebiti igramo različne vloge.

Veliki del naše osebnosti pa nam je neznan, nedostopen, nezaveden in se prav tako spontano odraža skozi pisanje. Skupek vseh delov pa tvori neponovljivo, unikatno. Tako kot ne najdemo dveh istih ljudi, istomislečih z istimi značilnostmi, tako se tudi naše pisave medsebojno razlikujejo.

1. Kaj je grafologija?

Grafologija je znanstvena veda, ki na osnovi analize rokopisa in drugih ročnih del (skice, slike, skulpture, itd.) prihaja do zaključkov o osnovnih karakteristikah osebnosti, o fizičnem, mentalnem in emocionalnem stanju človeka ter o obstoječih in spremenljivih delih človeške duše.

2. Kaj vse lahko grafolog ugotovi iz pisave?

Kot smo že omenili grafolog iz pisave lahko razbere karakteristične značilnosti človeka – gre za ugotovitve odnosa do sebe, kako nastopa človek v medsebojnih odnosih, kakšna je njegova produktivnost (ali je fizično ali pa bolj mentalno aktiven), kakšne so njegove sposobnosti, čustva, s kakšnimi strahovi se človek spopriema ali kako se človek brani pred zunanjimi vplivi.

3. Kako poteka delo grafologa?

Da lahko grafolog prične z delom, potrebuje rokopis. Osnova iz katere izhajamo je šolska pisava, saj grafologa zanimajo poteze, ki se razlikujejo od pravil. Že v samem stiku s pisavo, grafolog ugotovi prevladujoče karakteristike, ki predstavljajo ogrodje za nada-

ljevanje dela. Ob vseh ugotovitvah pri podrobnem preučevanju tako oblikovnih, gibalnih in prostorskih značilnosti tako same pisave kot izbire prostora na pisalni površini, je potrebno posamezne indikatorje še matematično vrednotiti v sklopu meritev z različnimi merili. Preuči in določi se ritem, takt, samoniklost, pritisk pisala na pisalno površino, debelina pisalne linije, analizira posamezne črke, povezanost črk v besedah, razmike med besedami in vrsticami, naklone v posameznih conah pisave, velikosti, poteke pisalnih linij. Šele, ko se v celoti preuči in analizira rokopis, lahko grafolog izdelava grafološko analizo.

4. Se podatki lahko razkrijejo javnosti?

Pri svojem delu mora grafolog

ostati strokoven in nepristranski, prav tako pa se mora držati etičnega kodeksa grafologov in je zavezan k molčečnosti. Podatki, ki jih grafolog pri svojem delu ugotovi, posreduje samo osebi, ki je izdelavo analize zahtevala. Poleg tega je oseba tudi seznanjena z varovanjem osebnih podatkov.

5. Kaj grafolog naredi, če ugotovi določene neželene pokazatelje?

Ker se tudi v pisavi odražajo določene tendence odklonskosti, je tudi grafolog dolžan sodelovati z ostalim strokovnjaki različnih področij. V kolikor se ugotovijo različne »pomanjkljivosti« v pisavi, se v pogovoru z analizirano osebo dogovori o nadaljevanju sodelovanja in svetovanja z ostalimi strokovnjaki.

6. Kje se lahko uporablja grafologija?

Grafologija se lahko uporablja na različnih področjih. Tako se kot eden izmed pripomočkov uporablja pri profesionalni selekciji kadrov, v sodni praksi, kot pripomoček klinične psihologije, medicine in na ostalih znanstvenih področjih. V tujini je zaznano zelo veliko sodelovanje s policijo. Uporabnost je razširjena tudi na področjih razvoja družinskih in partnerskih odnosov in ne nazadnje lastnega osebnostnega razvoja. Kot pripomoček pa se uporablja tudi za namene grafičnih podob podjetij - od postavitve grafičnih sporočil, logotipov in vse tja do blagovnih znamk.

Težave pri šolanju Romov

Člani Sveta romske skupnosti so na 9. seji razpravljali tudi o izobrazbi.

Gost na seji Sveta romske skupnosti, ki ga vodi Jožek Horvat Muc, je bil predstavnik AIS Blaž Kovač.

Eno od ključnih priporočil organizacije Amnesty International Slovenije (AIS) na področju izobraževanja Romov je, »naj se začne romske otroke čim bolj zgodaj vključevati v predšolsko vzgojo - tako kot načrtuje strategija iz leta 2004, vsaj dve leti pred vstopom v prvi razred,« je na večerajšnji seji Sveta romske skupnosti povedal predstavnik AIS Blaž Kovač. »Tako bi se pripomoglo k socializaciji in povečalo znanje slovenskega jezika, ki je ena največjih težav pri vstopu v prvi ra-

zred. Poleg tega predlagamo tudi bistveno bolj aktivno delo s starši in z romsko skupnostjo.«

Veliko ponavljalcev

Kovač je predstavil razmere na OŠ Bršljin, kjer je lani 10 od 21 romskih prvošolcev ponavljalo prvi razred, podobno pa je bilo tam tudi v preteklih letih. »To je zelo zaskrbljujoče in do države imamo veliko vprašanj, kaj bo v prihodnosti naredila z 'bršljin-skim modelom', kako ga namera-va razvijati.«

Težava je tudi v tem, da je izobraževanje tesno prepleteno z drugimi področji, kot sta urejanje romskih naselij in zaposlovanje, ki pa se rešujejo še počasneje, je dejal Kovač. Podobne težave, a v milejši obliki kot na OŠ Bršljin,

je zaznati tudi ponekod drugod, medtem ko na nekaterih šolah, ki jih obiskujejo romski otroci, beležijo veliko boljše rezultate, je povedal predsednik Sveta romske skupnosti Jožek Horvat Muc. O tem se bodo predstavniki Romov s šolskim ministrom pogovarjali na srečanju v začetku februarja.

V primerjavi z AIS, ki ima kot nevladna organizacija pre malo moči, tako Kovač, lahko Svet romske skupnosti bolj vpliva na to, da bi se razmere izboljšale. »Nas oblasti lahko ignorirajo, Sveta romske skupnosti pa ne morejo,« tako Kovač, ki je v imenu AIS Svetu predlagal redne stike in sodelovanje v prihodnje.

Romski pomočnik na osnovni šoli Puconci

Marjan Drvarič

Prijatelj, pomočnik, učitelj in vzgled – vse te izzive sem sprejel, ko sem pri Zvezi Romov Slovenije podpisal pogodbo za delovno mesto romskega pomočnika. Na začetku sem bil v dvomih in se spraševal, če sem primeren ter zmožen sprejeti vse dane izzive. Kljub vsemu sem ostal optimist in začel pozitivno razmišljati. Predvsem sem si pred predstavljal srečne obraze otrok, katerim lahko ponudim vso podporo in pomoč.

Tako se je približal prvi izobraževalni dan na Ljudski univerzi Murska Sobota. Spoznal sem moje sodelavke in na srečo tudi sodelavca. Seznanili so nas z učnimi urami in tematikami. V krogu sodelavcev sem se počutil bolj samozavestno, saj sem spoznal, da nisem edini, ki vstopa v novo okolje. Izobraževanja so nam prinesla veliko koristnih informacij ter motivacijo za uspešno opa-

vljanje in spoznavanje v šolskem okolju.

Poletne dni smo preživljali z zanimanjem in postavljali milijon vprašanj našim predavateljicam in predavateljem. Udeležili smo se tudi romskega tabora, ki je potekal v Dijaškem domu v Murski Soboti. Seznanili smo se z zgodovino naših prednikov, jezikom in romsko književnostjo. Polni pričakovanj in dilem smo se približevali septembru. Naše izobraževalne poti so se razcepile, vsak se je podal po svoji poti. Mene je moja pot vodila do Osnovne ŠOLE Puconci.

Prvi šolski dan je bil za otroke živahen, za mene malo negotov. Spoznal sem učence, ki so me radovedno opazovali. Za večino sem bil tujec, za nekatere znanec. Kolektiv šole me je toplo sprejel, tako sem se počutil udobno in za sabo pustil vse predsodke. Prvi šolski dan sem razbil led, katerega

sem si ustvaril z podcenjevanjem samega sebe. Spoznal sem, da je lahko moja pomoč več vredna kot materialne stvari. Na osnovni šoli v Puconcih romski učenci potrebujejo predvsem veliko motivacije. Z veseljem pomagam vsakemu učencu pri opravljanju določenih nalog ali odpravljanju težav. Osreči me vsak njihov uspeh in mi pričara nasmeh na obraz, ker se zavedam, da je vsak učenec lahko uspešen in lahko doseže željene cilje v svojem življenju, le imeti jih mora. Vesel sem, da sem delček pri njihovem uresničevanju sanj.

Spoznal sem, da je lesk v njihovih očeh dragocen, ker vedo da obstaja nekdo v šolskem prostoru na katerega se lahko vedno zane-sejo.

Tako sem postal prijatelj, pomočnik, učitelj in vzgled za vse romske učence na Osnovni šoli Puconci.

Ženski forum pri Zvezi Romov Slovenije

Romina Sandreli, tajnica Ženskega Foruma

Ženski forum pri Zvezi Romov Slovenije je dne 13.3.2009 organiziral predavanje na temo o pisavi. Predavanje je vodila Grafologinja Alenka Martinuzzi. V prvem delu predavanja nam je povedala o delu grafologa.

Grafolog najprej vizualno pregleda pisavo, rokopis ali zapis grafičnih znakov na splošno in si zapisuje svoje ugotovitve. Ko se v analizo bolj poglobi, išče lastnosti pisave, ki jih ocenjuje s posebnimi grafologi, nato prevede v parame-

trične vrednosti. Pri podrobnem. Pri podrobnem pregledovanju se poslužuje kotomerov, ravnil, črtal,

povečevalnih stekel in optičnih pripomočkov, npr. stereomikroskopa. Opazuje oblikovno, gibalno, pro-

storsko in vsebinsko sliko besedila. Iz števila točk in na posebej izdelanih matematičnih šablonah nato razbere vrednost zapisa.

V drugem delu predavanj nam je povedala kako napišeš katero črko in kaj pomeni. Povedala nam je tudi da lahko grafologi vidijo kakšen je človek, ne morejo pa po pisavi ugotoviti če je ženska ali moški in koliko let ima. Lahko pa ugotovijo tvojo osebnost in spolnost. Predavanje je bilo zelo zanimivo saj smo slišali kaj pomeni delo Grafologa.

Teorija in praksa: Usposabljanje za menedžment v kulturi / Teorija te praksa te sikjul i buti vaši kutura

ROMIC

ZULK – Združenje ustvarjalnih ljudi na področju kulture iz Maribora izvaja Projekt Teorija in praksa: usposabljanje za menedžment v kulturi in umetniških poklicih, ki ga delno financira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada. V program izobraževanja so vključeni predstavniki romske skupnosti in drugih etničnih skupin v Sloveniji. Dvajset udeležencev se usposablja v

delavnicah ki, potekajo v Murski Soboti in Mariboru. Najuspešnejši udeleženci se bodo uvrstili v praktični del programa usposabljanja, ki bo potekal v okviru izvajanja festivalske dejavnosti.

Projekt Teorija in praksa je podporni projekt krovnemu: Festivalu romske glasbe, ki bo aprila v okviru romskega meseca ali Romanu čhon.

v Ljubljani in Mariboru, Končni cilj usposabljanja je povečati zaposljivost ranljivih družbenih skupin. Usposabljali se bodo lahko interesi za opravljanje menedžmenta v kulturi in ustvarjalci, ki delujejo na različnih področjih umetnosti in načrtujejo samozaposlitev v okviru samostojnega opravljanja umetniških poklicev, pravi predsednica ZULK-a Mira Muršič. Po končanem festivalu načrtujejo še izdajo knjige.

Povzetek: Maribor te andi Murska Sobota hi priku Zulk butja vašu Roma, zi sej biš Roma sikjun vaši buti andi kutura. Zu projekt ovla kerdu Festival romane djijengru. Le lekfidar šuf žijnen kedna auri, hot pomožina zu festival, souh ovla andu april Maribor te Ljubljane teli romani masek, vej romanu čhon. Kamen pa te del auri kenna.

Druženje učencev različnih kultur in njihovih staršev

Samira Horvat, romska pomočnica na Osnovni šoli Beltinci

V četrtek, 4. decembra 2008, je na Osnovni šoli Beltinci potekala ustvarjalna delavnica s kratkim programom. Delavnico smo pripravili člani romskega tima Osnovne šole Beltinci ob sodelovanju predstavnikov Zveze Romov Slovenije in Ljudske univerze Murska Sobota. Podobna srečanja z romskimi otroki so na naši šoli že tradicionalna, tokrat pa smo vsebino delavnice dopolnili skladno s programom izobraževanja skupine romskih pomočnikov na Ljudski univerzi Murska Sobota.

Ravnateljica OŠ Beltinci, gospa Marica Horvat, nas je vse prisotne lepo pozdravila, nam izrekla dobrodošlico ter se zahvalila za sodelovanje. Po njenem nagovoru je sledil kratek kulturni program, v katerem so se v svojih maternih

jezikih poleg romskih predstavili še učenci naše šole različnih narodnosti in kultur. Z njihovimi nastopi smo želeli poudariti predvsem to, da so na naši šoli vsi učenci enakopravni ne glede na

njihovo narodnost in njihove navade in da imajo enake pravice do izobraževanja ter nastopanja na šolskih prireditvah. Namen delavnice je bil predvsem v druženju med učenci, straši in učitelji.

Srečanja sta se udeležila tudi Jožek Horvat – Muc, predsednik Zveze Romov Slovenije, ki je nosilka projekta Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje in direktorica Ljudske univerze Murska Sobota, gospa Vesna Laissani, ki je vodja izvajanja navedenega projekta.

Delo romskega pomočnika temelji na izboljšanju vključevanja romskih otrok v vzgojo in izobraževanje, zato se trudimo, da bi k sodelovanju čimbolj pritegnili tudi njihove starše.

Priznati moram, da so me na Osnovni šoli v Beltincih lepo sprejeli učenci, učitelji in straši romskih učencev, kar so pokazali s svojo udeležbo na delavnici. Navabilo se je odzvalo veliko število romskih staršev, kar me je prije-

tno presenetilo, saj smo vsi skupaj bili sproščeni. Izdelovali smo adventni koledar, kar je otroke še dodatno rezveselilo.

Takšen način druženja je prijeten tako za učence kot za njihove

starše, zato si prizadevamo še več podobnih druženj, saj želimo da bi starši imeli čim več stikov z učitelji in romskimi pomočniki njihovih otrok

Odletni DVOM

Zleti! Leti, draga romska ptičica!
Kje ostala je že, rojstna bajtica?
Ko opuščáš tesnobno gnezdece,
ko zapuščáš majhno mestece?

Dalje leti! Ti, samo leti, ptičica!
Ne oziraj se na svoj revni dom,
ko odletno, doživljaš težki dvom!
Kako sprejela te bo tuja parcelica?
Védi!

Ne čaka, vsepovsod, ob delu, te le raj -
zato v srcu vračaj se, v svoj rodni kraj!

Pušča nekoč in danes

Feri Kuzmič

Dovolite mi, da se v kratkem sprehodimo po Pušči, katere razstavo danes odpiramo, ima pa naslov Pušča nekoč in danes. Razstavo je organiziralo in pripravilo Romsko kulturno in turistično društvo Pušča s Sonjo Horvat na čelu, pri pripravi in izvedbi pa sva sodelovala tudi Janez Škalič in Franc Kuzmič.

V naselju v Černelavcih, ob cesti, ki pelje v Polano, naj bi naselje nastalo okrog leta 1855. Veleposestnica Klara Jedervari – Gider iz Polane naj bi kmalu po letu 1848 podarila »špenglarju« Andražu Horvatu manjšo parcelo kot neke vrste priznanje za udeležbo v boju zoper revolucijo na Madžarskem leta 1848.

Andraž Horvat je imel ženo z območja Monoštra. Andraževi potomci so kasneje ustanovili naselja: Pušča, Borejci in Vanča ves. Andraž je imel 6 otrok in njegov sin Andraž, po domače »Musonja«, je imel zopet 6 otrok in enako njegov brat Ivan, ki se je 1911. leta preselil na Puščo in tam ustanovil novo naselje. Naselil se je na zemlji kmeta Ivana Fajsa. Kmalu

so se preselile še družine Ivana Horvata, Ignaca Horvata in Ignaca Kokaša. Do začetka 1. svetovne vojne so v tem naselju živele le 4 družine skupno s približno 35 člani.

Iz kupne pogodbe, ki so jo 5. septembra 1911 sklenili Vilijem Berger, Bela Berger in Ignac Heimer s Ciganoma Ivanom Horvatom in Ignacem Horvatom je razvidno, da sta kupca za 200 kron kupila parcelo št. 220/a – njivo v zmeri 204 kvadratnih sežnjev. Predlastnika te parcele sta bila Ivan in Terezija Fajs, katerima so posestvo s to parcelo vred prodali na dražbi 10. aprila 1911 in kupili so jo omenjeni Židje. Celotno naselje je merilo 2 ha 62 a in 18 m².

Pušča je naselje, ki je precej oddaljeno od vasi Černelavci. Beseda Pušča pomeni – pusta, puščava.

Razširjeno je bilo mnenje, da je Cigane v okolici M. Sobote naseлил grof Szapary zaradi glasbe. Na glasbeni razvoj Ciganov v okolici Sobote je najmočnejše vplival muzikant Čičeri (pravo ime Janez Karel), ki je umrl leta 1943 v 83.

letu. Omenjenega so klicali kar »profesor« in je celo prvi zbiral ciganske pripovedke iz te okolice.

Pri gradnji hiš so sprva uporabljali material, ki jim je bil pri roki: vrbovo protje, s katerim so pletli stene in jih ometali z blatom, les ali surovo opeko. Prvotne stanovanjske zgradbe so bile enostanovanjski prostori, kjer ni bilo prostora ne za pohištvo, ne za kuhanje. Kjer je bil v bližini potok, in kot na primer na Pušči, so bile hiše prvih prebivalcev obrnjene s čelom proti cesti. Naselje je bilo v začetku navadno raztegnjeno in prav tako hiše. Ko se je Cigan naselil na kupljeni parceli, so njegovi delali veliko škodo na sosednjem svetu in lastnik se je odločil, da parcelo proda drugemu Ciganu. Zelo značilna in zanimiva je rast Pušče, kjer je za prvim nizom hiš zrastle naslednja vrsta, ki so jo zgradili sinovi. Te nove hiše so postavljene pravokotno s podolžno stranico na starejši, prvotni domove, in tako se vključujejo v eno dvorišče. Potem so v šestdesetih letih sledile hiše v obliki črke L. Sledile so jim lepo

zidane hiše, sprva brez fasad, nato s fasadami in nato celo enonadstropne. O tem se še kako lahko prepričamo v kraju samem in delno na tej razstavi.

Leta 1957 je bilo na Pušči 28 hiš. Leta 1961 so nekaj črnih gradenj kot drugod, porušili tudi tukaj.

Leta 1961 je bilo na Pušči 366 prebivalcev, od tega 150 otrok starih do 13 let, 88 je imelo 4 razrede OŠ, le 3 so imeli končano OŠ. Julija tega leta je bilo na Pušči elektrificiranih že 24 hiš in so imeli 22 električnih aparatov.

V letih 1946-1951 je bila zelo velika umrljivost. od 76 rojenih otrok jih je v prvem letu umrlo 19 (25 %), v istem obdobju pa še 25 prebivalcev. V petdesetih letih (1950-1960) sta razsajali dve nalezljivi boleznii: trahom in TBC.

Napredek je prinesel otroški vrtec, k je začel delovati decembra 1962 v na novo zgrajeni baraki. Sprva so prebivalci to sprejeli z nerazumevanjem in otroci niso hoteli prihajati v vrtec. Vzgojiteljica Vera Flisar jih je zbirala po hišah. Leta 1969 so imeli v programu potrebo razširiti prostore vrtca, saj je bilo v 1. skupini 20 predšolskih otrok, in v 2. skupini 50 šolskih otrok.

Med obrtnimi dejavnostmi so bili brusarji, popravilci dežnikov

in krpalci posodja. Uveljavljali so se prav tako kot muzikanti. Ženske so bile odlične v mazanju sten, podov in velikih krušnih peči z blatom in izdelovanjem opeke. Zelo dobro so namreč poznali kvaliteto in lepljivost zemlje in temu primeroma mešali s plevami ali nasekano slamo. Nekatere ženske so se ukvarjale z napovedovanjem iz kart in dlani.

Pozneje so se zaposlovali na sezonskih delih doma in v tujini. V industriji, kovinski, kot je bila Panonija, in tekstilni, kot je bila Mura. Nekaj se jih je izselilo v tujino, Nemčijo in Avstrijo.

Danes se jih je precej usmerilo v trgovsko dejavnost (stojnice na tržnicah, kramarski sejmi ali samostojne trgovine.

Vse več jih zadnje čase konča osnovno šolo, nekateri gredo naprej v razne poklicne šole.

Glede na versko pripadnost so katoličani in statistike iz šestdesetih let kažejo, da je okrog 75 % otrok obiskovalo verouk. V naselju je prav tako sakralno obeležje, kjer se opravljajo razni verski shodi in obredi. Naselje spada v soboško župnijo.

Videti je, da so bili prebivalci Pušče tudi bolj osveščeni v več pogledih. Tudi glede kriminala. Kot podatek povejmo, da je bilo v letih 1947-1951 v M. Soboti in

okolici izvedenih 72 vlomnih tatvin. Aretirali so cele družine na Pušči, a se je izkazalo, da med njimi ni bilo nobenega udeleženca. Ta krivica jih je potem zelo prizadela. Nekaj časa niso niti pošiljali otrok v šolo.

Med športnimi dejavnostmi omenimo nogomet, katerega društvo je lani praznovalo 50 let delovanja. Zasluge pri športu med njimi ima prav gotovo tudi prof. Evgen Titan.

Danes je na Pušči 220 gospodinjstev z okrog 600 do 700 prebivalci.

Še bi imeli veliko povedati in naštevati, pa bodi za tokrat dovolj.

Takole smo se poskušali v kratkem sprehodi po Pušči v besedi, pozneje pa še vi - dodatno v sliki - na sami razstavi.

Čez dve leti bodo na Pušči praznovali častitljivo 100 letnico prve poselitve. In že potekajo priprave, da bo napisana zgodovina Pušče v besedi in sliki - torej monografija.

Vabimo Vas k poslušanju romskega radia Romic na frekvenci 97,6 MHz.

www.romic.si

ROMIC

ROMSKI INFORMATIVNI CENTER
ROMSKA RADIJSKA PRODUKCIJA

Kampanja ozaveščanja o Romih

Kaj imajo skupnega Esma Redžepova,

Šaban Bajramović, Rajko Djurić,

Jožek Horvat-Muc in Marinka Šarkezi?

Vsi so Romi!

Zakaj kampanja ozaveščanja o Romih?

Dosta je beseda, ki jo uporabljajo Romi in pomeni *dovolj*. Je pa tudi kampanja ozaveščanja Sveta Evrope in Evropske komisije, katere temeljni namen je zblížiti Nerome in Rome ter prispevati k premoščanju ovir, ki v stikih med Romi in Neromi nastajajo zaradi predsodkov in stereotipov.

Čeprav Romi v Evropi živijo že vse od 14. stoletja, jih večinska družba ne priznava vedno kot sebi enakopravne. Danes veliko romskih skupnosti živi v zelo težkih razmerah, njihova udeležba v javnem življenju pa je izredno omejena.

V zadnjih letih je bil zaznan določen napredek pri izboljšanju ekonomskih in socialnih razmer Romov v Evropi. Kljub temu globoko ukoreninjena prepričanja in predsodki ta prizadevanja pogosto ovirajo.

S klucem *Dosta!* želimo odpravljati predsodke in stereotipe, se jih osvoboditi in pokazati, kdo Romi pravzaprav so. Seveda pa tako kot ni nihče, tudi Romi niso popolni.

Romi so prebivalci Evrope in štejejo približno 12 milijonov ljudi. Živijo v skoraj vseh državah članicah Sveta Evrope; v nekaterih državah Srednje in Vzhodne Evrope predstavljajo več kot 5 odstotkov celotnega prebivalstva.

Romi so sestavni del evropskega prostora in nimajo le dolžnosti, temveč tudi pravice in želje kot vsi drugi, zato jih je treba priznati kot enakopravne sodržavljane ter spoštovati njihove človekove pravice. Poleg tega je romska kultura v celoti del kulturne dediščine Evrope: od nekdanj je prispevala k bogatenju evropskih družb. Zdaj je čas, da ta prispevek priznamo.

Vsakdo ima pravico do boljšega življenja!

Kdaj in kje?

Kampanja Dosta! je nastala kot del širšega skupnega programa Sveta Evrope in Evropske komisije *Enake pravice in obravnava Romov v Jugovzhodni Evropi*. Med letoma 2006 in 2007 se je izvajala v Albaniji, Bosni in Hercegovini, Črni gori, Srbiji in Nekdanji jugoslovanski republiki Makedoniji.

Kampanja Dosta! se je začela kot regionalna kampanja in kasneje vzbudila zanimanje drugih držav članic Sveta Evrope. Leta 2008 sta kampanjo prilagodili in začeli izvajati Ukrajina in Moldavija, hkrati pa je bila možnost partnerstva ponujena tudi drugim državam članicam Sveta Evrope. Kot prva država članica Evropske unije je jeseni 2008 s kampanjo začela še Slovenija.

Kampanja *Dosta!* želi v vse evropske države prenesti enako sporočilo, čeprav so politike glede Romov v evropskih državah različne, prav tako pa tudi kulturni vzorci in družbeni standardi.

Ker so pogosto predsodki do vseh drugačnih zelo močni, a ravno tako zelo napačni, si želimo, da bi naši otroci odrasčali v družbi, v kateri sta strpnost in sprejemanje drugačnosti vrhlini.

Vsi smo drugačni, a to nas ne bogati!

Primeri dejavnosti kampanje *Dosta!*

- Interaktivna in večjezična spletna stran
- Radijski in televizijski spoti
- Tekmovanje za najboljši plakat in fotografijo na temo boja proti stereotipom o Romih
- Šolsko tekmovanje
- Uposabljanje o romski kulturi in etičnem poročanju za vse, ki delujejo na medijskem področju
- Uposabljanje za romske pomočnike in učitelje
- Uposabljanje za romske koordinatorje na socialnem in zdravstvenem področju ter na področju boja proti trgovini z ljudmi
- Festival *Umetnosti in mladi proti diskriminaciji*

